

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO
SPLIT

BROJ: K-DO-131/01
Split, 25. ožujka 2002.

MB/LV

ŽUPANIJSKOM SUDU U SPLITU

SPLIT

Na temelju čl. 42. stavak 2. točka. 3. i članka 203. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, podižem

OPTUŽNICU

protiv::

1. **TOMISLAVA DUIĆA** JMBG 3008969303215, sina Anta Duića, rođenog 30. kolovoza 1969. u Vukovaru, s prebivalištem u Splitu, Jeretova broj 9, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, oženjenog, djelatnog pripadnika Hrvatske vojske, nije osuđivan, **sada u bijegu**,

2. **TONĆA VRKIĆA** JMBG 0605960380117, zv. «Musa» sina Andrije i Radojke rođene Majstorović, rođenog 6. svibnja 1960. u Splitu, gdje i prebiva, Ruđera Boškovića br. 11, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, oženjenog, oca dvoje djece, pismenog sa završenom srednjom školom, strojobravara, djelatnog pripadnika Hrvatske vojske, odlikovanog medaljama «Oluja», «Ljeto» i «Spomenicom Domovinskog rata», osuđivanog presudom Općinskog suda u Splitu broj K-815/00 od 16. veljače 2001. zbog kaznenog djela iz čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca, uvjetno na jednu godinu, **sada u**

27.03.02

K-30/02

27-03-2002

uz faksa.

0-30
4
[Signature]

prитvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 16,00 sati,

3. MILJENKA BAJIĆA JMBG 2201966380066, sina pok. Vlade i majke pok. Marije rođene Litrić, rođenog 22. siječnja 1966. u Zadvarju, općina Šestanovac, s prebivalištem u Jesenicama – Sumpetar, Poljička cesta br. 42, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, oženjenog, oca jednog djeteta, pismenog sa završenom srednjom školom, umirovljenik, odlikovanog «Spomenicom Domovinskog rata», osuđivanog presudom Općinskog suda u Splitu broj K-74/98 od 25. lipnja 1998. zbog kaznenog djela iz čl. 331. Kaznenog zakona na kaznu zatvora od pet mjeseci, uvjetno na dvije godine, **sada u pritvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 11,00 sati,**

4. JOSIPA BIKIĆA JMBG 0602968380052 zv. «Čop», sina Ante i Marije rođene Kustura, rođenog 6. veljače 1968. u Splitu, gdje i prebiva, Vrh Visoke br. 44, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, oženjenog, oca jednog djeteta, pismenog sa završenom srednjom školom, soboslikara, umirovljenika, odlikovanog «Spomenicom Domovinskog rata», osuđivanog presudom Općinskog suda u Splitu broj K-74/98 od 25. lipnja 1998. zbog kaznenog djela iz čl. 263. st. 3. Kaznenog zakona na kaznu zatvora od osam mjeseci, uvjetno na tri godine, **sada u pritvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 15,00 sati,**

5. DAVORA BANIĆA JMBG 0804959380033, zv. «Bane» i «Bokser», sina pok. Danijela i Milene rođene Brajičić, rođenog 8. travnja 1959. u Podstrani, općina Split, s prebivalištem u Splitu, Vrlička br. 34, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, oženjenog, oca dvoje djece, pismenog sa završenom srednjom školom, autolakirera, djelatnog pripadnika Hrvatske vojske, odlikovanog «Spomenicom Domovinskog rata» i «Spomenicom Domovinske zahvalnosti», te medaljama «Bljesak» i «Oluja», nije osuđivan, **sada u pritvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. od 11,00 sati,**

6. EMILIA BUNGURA JMBG 1002960380076, sina pok. Milana i Dragice rođene Jurišić, rođenog 10. veljače

1960. u Šibeniku, s prebivalištem u Splitu, Iločka br. 20, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, pismenog sa završenom brodograđevnom školom, mehaničara, oženjenog, oca dvoje djece, zaposlenog, neosuđivanog, sada u pritvoru po rešenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 18,00 sati,

7. ANTE GUDIĆA JMBG 0902971380016, sina Jakova i Antice rođene Gudić, rođenog 9. veljače 1971. u Donjem Postinju, općina Muć, s prebivalištem u Solinu, Domovinskog rata br. 26, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, pismenog sa završenom osnovnom školom, umirovljenika, oženjenog, bez djece, odlikovan «Spomenicom Domovinskog rata» i «Domovinske zahvalnosti», neosuđivanog, sada u pritvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 18,00 sati,

8. ANĐELKA BOTIĆA JMBG 2910967380079, sina Blaža i pok. Stane rođene Taslak, rođenog 29. listopada 1967. u Labinu, općina Prgomet, s prebivalištem u Kaštel Novom, Rudine. br. 25, općina Kaštela, Hrvata, državljanina Republike Hrvatske, pismenog sa završenom osnovnom školom, djelatnog pripadnika Hrvatske vojske, oženjenog, oca dvoje djece, odlikovanog «Spomenicom Domovinskog rata» i «Spomenicom Domovinske zahvalnosti», te medaljama «Ljeto» i «Oluja», neosuđivanog, sada u pritvoru po rješenju istražnog suca Županijskog suda u Splitu broj II.Kio-148/01 od 27. rujna 2001. u 16,00 sati,

da su u razdoblju od ožujka pa do rujna 1992. godine u Splitu i to Tomislav Duić, kao zapovjednik Vojno istražnog centra u sastavu 72. bojne Vojne policije Hrvatske vojske, a u naravi Vojnog zatvora «Lora» u Splitu, a Tonći Vrkić u svojstvu njegovog zamjenika, zatim Miljenko Bajić, Josip Bikić i Davor Banić, kao pripadnici interventne grupe – voda 72. bojne Vojne policije, te Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić kao stražari u navedenom Vojnom zatvoru «Lora», zajedno sa za sada neutvrđenim osobama u Vojno istražnom centru, odnosno Vojnom zatvoru «Lora» u kojem su bili smješteni pripadnici Hrvatske vojske radi različitih stegovnih prijestupa i ratni zarobljenici, bez ikakvog pravnog osnova držali i veći broj zatočenih civilnih osoba, uglavnom srpske nacionalnosti zbog sumnji da su navodno sudjelovali u neprijateljskim djelovanjima protiv Republike Hrvatske, prema kojima su se, postupajući protivno odredbama članaka 3, 13, 27. i 32. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., članku 75. Dopunskog (Protokol I) i članku 4. Dopunskog protokola (Protokol II), oba iz 1977. godine donesena uz navedene

Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949., ponašali vrijeđajući njihovo ljudsko dostojanstvo i osobito ih ponižavali, fizički i psihički zlostavljali, mučili i tjelesno kažnjavali, sve i do usmrćenja nekih od njih, pa su tako:

- 14. lipnja 1992., nakon što su prethodnog dana, protivno odluci istražnog suca Vojnog suda u Splitu u Vojni zatvor «Lora» između ostalih dovedeni Nenad Knežević i Gojko Bulović, iako su prema rješenju o provođenju istrage i određivanju pritvora zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo oružane pobune trebali biti smješteni u Okružnom zatvoru Splitu na Bilicama, za vrijeme dok su ih oko 20,30 sati čuvari Anđelko Botić i Ante Gudić, pod prismotrom zapovjednika straže Emilia Bungura, provodili iz jednog dijela zatvora u drugi označen kao «Blok C» i nakon što je Nenad Knežević pokušao pobjeći preko žičane ograde zatvora visoke 1,70 metara, Emilio Bungur i Tonći Vrkić spriječili ga u tome ispalivši prema njemu neutvrđen broj hitaca iz pištolja zadavši mu strijelne rane ruke i noge, od kojih je jedna laka, druga teška povreda, a obje bezopasne po život, vratili Nenada Kneževića u zatvorski krug gdje su u međuvremenu po pozivu kao pripadnici interventnog voda došli Miljenko Bajić, Josip Bikić, Davor Banić, te upravnik zatvora Tomislav Duić, gdje su ga svi zajedno tako ozlijeđenog dok je ležao na zemlji stali gaziti i udarati nogama, rukama i za sada neutvrđenim predmetima, nanijevši mu više krvnih podljeva na glavi, posebno ispod tvrde moždanice, krvarenje u predjelu velikog i malog mozga, te otok mozga, koje predstavljaju tešku tjelesnu povredu, zatim oguljotine lijevog lakta kojijena, te desne potkoljenice, nagnječenje trbuha sa krvnim podljevima potbušnice s obje strane u bubrežnim ložama, nagnječenje glave gušterača, a uz to nagnječenje prsnog koša, prijelom od VII do X rebra s lijeve strane, te VII do IX rebra s desne strane, prijelome kostiju u predjelu grudnog koša, teške povrede trbuha i glave opasne po život, od kojih ozljeda je nakon što su ga u Klinički bolnički centar Split na smrt premlaćenog i bez svijesti odveli istu večer Miljenko Bajić, Josip Bikić i Davor Banić, preminuo 23. lipnja 1992.;

- noću 14/15 lipnja 1992. iza 01,30 sati, Miljenko Bajić, Josip Bikić i Davor Banić, nakon što su se tijekom noći vratili iz bolnice gdje su odveli Nenada Kneževića, zajedno s Tomislavom Duićem i Tonćom Vrkićem otišli u sjeverni dio zatvora označen kao «Blok C», u koji su stražari Emilio Bungur, Anđelko Botić i Ante Gudić u međuvremenu premjestili Gojka Bulovića i pri tome ga već oni sami izudarali nogama i rukama, ušli u njegovu ćeliju i stali ga gaziti, udarati nogama, rukama i neutvrđenim predmetima, a zatim izvukli u zatvorski hodnik i tamo nastavili tući nanijevši mu mnogostruke ozljede i to brojne krvne podljeve prsnog koša, lijevog prsišta, trbuha, čela i desnog lakta i višestruke prijelome rebra i to od II do VII s lijeve strane i od VII do IX s desne strane, krvni izljev u lijevo prsište, prijelom slabinske kralježnice, krvarenje potbušnice oko oba bregu, nagnječenje pluća i jetre, koje povrede čine cjelinu i predstavljaju tešku i po život opasnu tjelesnu povredu koja je dovela do smrtnog ishoda, od kojih ozljeda je Gojko Bulović preminuo neposredno nakon toga ostavljen tako premlaćen na zatvorskom hodniku.

- kroz navedeno razdoblje, posebno 13. lipnja 1992. više civilnih osoba srpske nacionalnosti i to Mirka Šuška, Lazu Ostojića, Branka Borovića, Tomu Krivića, Radu Krivića, Uglješu Bulovića, Duška Galića i Jovu Prkuta, nakon što su uhićeni i dovedeni u Vojni zatvor «Lora», prilikom ispitivanja koje je provodio Tomislav Duić, tukli i maltretirali, te posebno preko štipalica koje su im stavljali na ušne školjke, puštali jake udare inducirane struje tako da bi im od toga jezik bio blokiran a govor nerazgovjetan i mutan, a isto tako noću im kroz otvorena vrata ćelije, gurali i pokazivali oružje i prijetili smrću, zadavši im na opisani način

vidljive hematome u većim površinama, krvne podljeve, posebice u visini bubrega, kao i dijelu njih zujanje i bol u ušima;

- u vremenu od 19. do 29. kolovoza 1992. Milosava Katalinu dovedenog bez ikakvog osnova u Vojni zatvor «Lora» tukli i ponižavali, noževima prijetili da će mu odsjeći uši, cijev pištolja gurali mu u usta i prijetili mu «Kevinom jamom», a prilikom navodnog - insceniranog ispitivanja priključivali ga na izvor inducirane električne energije tzv. "poljski telefon", šakama mu čupali vratne mišiće, tukli nogama i rukama po glavi, posebno ušima i cijelom tijelu, gušili ga, prisiljavali ga da se u zatvorskom dvorištu svlači gol i šmrkovima polijevali vodom, kao i prisiljavali druge zatvorenike da ga prljavim zahodskim krpama "brišu" po licu, očima, ušima i jeziku, što su ponavljali u više navrata za vrijeme dok su ga držali u zatvoru, od čega je zadobio prsnuće ušnih bubnjića, izbijen mu jedan i slomljena dva zuba, više krvnih podljeva po cijelom tijelu, kao i više drugih za sada neutvrđenih ozljeda, te značajne promjene psihičkog zdravlja uslijed pretrpljenog straha;

- kroz navedeno razdoblje od 28. kolovoza do 2. rujna 1992. Đorđa Katića, na isti način i bez ikakvog pravnog osnova dovedenog u Vojni zatvor «Lora» pod istim okolnostima udarali nogama, šakama i gumenim palicama, što su nastavili raditi, čak i u prostorijama bivše «Vojne bolnice» gdje su ga odveli na intervenciju radi zadobivenih ozljeda, zatim ga priključivali na tzv. "poljski telefon", prisiljavali ga da ozlijeđen i izmrcvaren trči po krugu zatvora, utjerivali ga u pasju kućicu i prisiljavali da laje, kao i pozdravlja "fašističkim pozdravom", što su ponavljali u više navrata kroz četiri dana koliko su ga držali u zatvoru, a potom ga bez objašnjenja pustili, kroz koje vrijeme je Đorđe Katić zadobio brojne oguljotine, razderotine i krvne podljeve po glavi i čitavom tijelu i što je sve kod istog zbog pretrpljenog straha izazvalo značajne promjene psihičkog zdravlja,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba ubijali, mučili, nečovječno postupali prema civilnim osobama i nanosili im velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta i zdravlja,

pa da su time počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - ratni zločin protiv civilnog stanovništva - djelo označeno u čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (NN 31/93).

Stoga

p r e d l a ž e m

1. da temeljem članka 102. st. 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku nad okrivljenicima Tomislavom Duićem, Tonćem Vrkićem, Miljenkom Bajićem, Josipom Bikićem, Davorom Banićem, Emiliom Bungurom, Antom Gudićem i Anđelkom Botićem bude produljen pritvor, a u odnosu na okrivljenika Tomislava Duića još iz osnova članka 102. stavak 1. točka 1. Zakona o kaznenom postupku,

2. da pred tim sudom bude održana glavna rasprava,

3. da temeljem članka 305. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku okrivljeniku Tomislavu Duiću bude suđeno u odsutnosti,

4. da na glavnu raspravu iz prostorija Zatvora u Splitu budu predvedeni okrivljenici Tonći Vrkić, Miljenko Bajić, Josip Bikić, Davor Banić, Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić,

5. da u dokazne svrhe budu pozvani i ispitani svjedoci Dušan Parpura (214), Rade Krivić (216), Jovan Prkut (220), Ivica Livaja (225), Zlatko Jelić (228), Zlatko Sulejmanović (234), Đorđe Katić (299), Mladen Tolušić (318), Miroslav Buzov (319), Boris Radošević (320), Vladimir Čulina (323), Damir Perišić (380), Zoran Doždor (381), Davor Perišić (382), Marija Knežević (403), Uglješa Bulović (408), Joško Pribudić (410), Ivan Bikić (439), Marko Buljan (440), Zvonko Abram (443), Ante Petričević (445), Milosav Katalina (451), Marijo Barišić (457), Zvezdan Sević (640), Zdravko Galić (642), Antonio Lekić (646), Nikola Krišto (647), Josip Tabula (650), Milorad Paić (652), Damir Šimić (664), Mirko Čorić (666), Mladen Tolušić (708), Miroslav Karin (710), Ante Mamić (712), Tadija Bokanović (714), Tanja Belobrajdić (799), Damir Borčić (802), Zvonko Giljanović (804), Boris Milas (805), Dejan Meseldić (807), Mihael Budimir (830), Tvrtko Pašalić (833), Josip Topić (835), Boris Roščić (836), Luka Oršulić (857), Vedran Perišić (859), Željko Maglov (861), Zlatko Čipčić (863), Zvonimir Cigić (949), Marko Ivčević (951), Edi Šantić (1085), Boris Radošević (1087), Jakov Ivanović (1100), Marija Definis-Gojanović (1107), Velibor Tomović (1304), Vojkan Živković (1301), Milan Mijović (1295), Zoran Marijanović (1292), Miroslav Petrović (1307), Nenad Velemir (1287), Dragomir Miljković (1288), Nenad Filipović (1286), Milanče Tošić (1283), Darko Milijanović (1276), Dejan Radosavljević (1274), Dalibor Ljubanović (1270), Milan Mičić (1278) i Goran Pantić (1309),

6. da u dokazne svrhe budu pročitani i pregledani Izvješća o uhićenju i privođenju okrivljenika Tonća Vrkića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Ante Gudića, Anđelka Botića Uprave za obavještajno sigurnosne poslove Službe vojne policije Odjela kriminalističke vojne policije od 27. rujna 2001. (8 do 22), zapisnici o pretrazi stana i drugih prostorija okrivljenika Tomislava Duića, Tonća Vrkića, Josipa Bikića, Miljenka Bajića, Davora Banića, Ante Gudića, Anđelka Botića Policijske uprave splitsko-dalmatinske Sektora kriminalističke policije od 27. rujna 2001. (56 do 70), preslik knjige «Protokola evidentiranih bolesnika» iz knjige dežurstva Kliničke bolnice Split Klinike za kirurgiju za oštećenika pok. Nenada Kneževića (91 do 93), službena zabilješka policijskog službenika Policijske uprave splitsko-dalmatinske Sektora kriminalističke policije Odjela organiziranog kriminaliteta broj 511-12-11-16111/00 od 27. rujna 2001. o pregledu «Protokola mrtvih» i «Knjige obdukcije» Odjela patologije Kliničke bolnice Split (94), izvješće o uhićenju i dovođenju Policijske uprave splitsko-dalmatinske Odjela organiziranog kriminaliteta broj 511-12-11-19111/00 od 28. rujna 2001. (104 do 105), otpusno pismo Kliničke bolnice Split Klinike za psihijatriju za okrivljenika Tonća Vrkića s priloženom liječničkom dokumentacijom – specijalističkim nalazima (141 do 157), izvješće upravnika Vojnog zatvora Tomislava Duića zapovjedniku 72. bojne Vojne policije oznake Klasa: 215-02/92-01/325, Ur. Broj: VP 2233-02-6-92-1 u Vojno istražnom centru «Lora» 14. lipnja 1992. (172 do 173), preslik izjave zatvorenika Vladimira Žarkovića povodom događaja u Vojnom istražnom centru «Lora» (185 do 187), dokumentacija uviđaja od 14. lipnja 1992. broj VP 2233-02-6-92-5 od 1992. u svezi «Pokušaja bijega iz VIC Lora Knežević Nenada» (188 do 196), nalaz i mišljenje dr. Jakše

Ivanovića, specijaliste – patologa, sudskog vještaka za oštećenika Đorđa Katića od 7. rujna 1992. (293 do 296), ovjereni prijepis «Knjige dežurstva» Vojnog zatvora «Lora» i raspored zatvorskih čuvara za vrijeme od 28. kolovoza do 2. rujna 1992. (306 do 312), izvješće Kliničkog bolničkog centra Split br. 87/93-112 od 21. listopada 1993. za Đorđa Katića (329), zapisnik o očevidu od 14. lipnja 1992. Vojnog suda u Splitu br. Kir-91/92 (341 do 343), zapisnik o obdukciji i vanjskom pregledu mrtvog tijela sad pok. Gojka Bulovića od 19. lipnja 1992. Vojnog suda u Splitu br. I.Kir-92/92 (344 do 346), potvrda Opće bolnice br. 155234/92 od 19. lipnja 1992. za Nenada Kneževića (348), izvješće Okružnog zatvora u Splitu oznake Klasa: 730-03/92-01/38, Ur. Broj: 513-01/92-01/01 od 3. srpnja 1992. o zdravstvenom stanju osoba lišenih slobode zapovjednika Okružnog zatvora u Splitu Vlade Nikolića (353 do 355), pregled djelatnika Vojno istražnog centra «Lora» za razdoblje od 13. do 17. lipnja 1992. (366), zapisnik o vanjskom pregledu i obdukciji mrtvog tijela pok. Nenada Kneževića Vojnog suda u Splitu br. Kir-105/92 od 25. lipnja 1992. (367 do 377), dokumentacija očevida Ministarstva obrane Sektora za obavještajno-sigurnosne poslove Uprave vojne policije Odjela kriminalističke vojne policije (412 do 437), obavijest voditelja Klinike za kirurgiju Kliničke bolnice Split dr. Ante Petričevića o dežurnim liječnicima na Klinici za 14. i 16. lipnja 1992. (448), liječnička-zdravstvena dokumentacija za pok. Nenada Kneževića Kliničke bolnice Split Klinike za kirurgiju (prilog listu 449), izvadci iz kaznene evidencije za okrivljenika Miljenka Bajića (468), te okrivljenike Davora Banića, Anđelka Botića, Antu Gudića, Tomislava Duića i Emilija Bungura (468 do 473), specijalistički nalazi i liječnička dokumentacija za okrivljenika Josipa Bikića Kliničke bolnice Split (475 do 507), liječnička dokumentacija za okrivljenika Tonća Vrkića (509 do 512), izvadci Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave za okrivljenike Tonća Vrkića i Josipa Bikića o njihovoj dosadašnjoj osuđivanosti (514 do 515), izvješće Kliničke bolnice Split oznake Klasa: 501-08/01-02/119, Ur. Broj: 2181-147-01-01-01-2 od 15. listopada 2001. o «Knjigama protokola» bolnica «Firule» i «Križine» u sastavu Kliničke bolnice Split (520 do 521), izvješće vojnog policajca Marija Barišića od 23. travnja 1992. (540), poziv Ministarstva obrane Uprave vojne policije od 25. rujna 1993. oznake Klasa: 8/93-01/10, Ur. Broj: 512-16/01-93-1978 Mariju Barišiću i dr. za prijavak u Kabinet ministra obrane Republike Hrvatske za 27. rujna 1993. (541), izvješće Marija Barišića od 30. rujna 1993. Komisiji MORH-a, odnosno predsjedniku Komisije Miroslavu Tuđmanu o stanju u Vojnom zatvoru «Lora» (542 do 543), izvješće pomoćnika zapovjednika za IPD 72. bojne Vojne policije načelniku Službe za IPD operativne zone Split, Mirka Čorića o stanju u 72. bojnoj Vojne policije od 21. rujna 1992. (544 do 546), izvješće Komisije Ureda za nacionalnu sigurnost i Ministarstva obrane Republike Hrvatske o sigurnosnoj procjeni stanja u 2. Satniji 72. bojne Vojne policije od 4. listopada 1993. (598 do 600), zapovijed Glavnog stožera Hrvatske vojske oznake Klasa: 119-01/93-01/01, Ur. Broj: 512-06-01-93-9 od 22. ožujka 1993. o ustroju Komisije za pokretanje izviđajnih postupaka zbog povreda vojne stege pripadnika 72. bojne Vojne policije (601), nalaz Komisije o stanju 72. bojne Vojne policije Ministarstva obrane Republike Hrvatske Uprave vojne policije oznake Klasa: 822-02/93-01/06-08-05-02, ur. Broj: 512-16/01-93-1036 od 31. prosinca 1993. (602 do 603), Izvješće o sprovedenom izviđaju i prijedlogu Glavne inspekcije obrane Ministarstva obrane Republike Hrvatske oznake Klasa: 119-01/93-01/08, Ur. Broj: 512-26-93-2 od 13. travnja 1993. (504 do 618), zaključci o potrebi poduzimanja mjera Glavnog stožera Hrvatske vojske Ministarstva obrane Republike Hrvatske oznake Klasa: 114-01/93-01/01, Ur. Broj: 512-06-01-93-19 od 3. lipnja 1993. (619 do 620), zaključci Komisije Glavnog stožera Hrvatske vojske o stanju 72. bojne Vojne policije oznake Klasa: 002-01/93-01/02-06, Ur. Broj: 512-16/01-93-1114 od 8. lipnja 1993. (621 do 626), kronologija zbivanja u Satniji vojne policije Šibenik, Uprave vojne policije dostavljena ravnatelju HIS-a Miroslavu Tuđmanu oznake 114-03/93-01/34, Ur. Broj: 512-16/01-93-2032 od 3. listopada 1993. (627 do 630), medicinska dokumentacija za okrivljenika Anđelka

Botića Hrvatske ratne mornarice oznake Klasa: 500-01/01-01/01, Ur. Broj: 6087/06-01-01-126 od 26. listopada 2001. (681 do 683), ratni put okrivljenika Ante Gudića 4. Gardijske brigade Hrvatske vojske oznake Klasa: Pov.034-04/01-01/01, Ur. Broj: 1114-01-08-01-160 od 22. listopada 2001. (746), ratni put okrivljenika Josipa Bikića (810), zdravstvena-lijebnička dokumentacija za okrivljenika Josipa Bikića (811 do 826), obavijest Međunarodnog Komiteta Crvenog križa od 15. siječnja 2002., središnji ugovor između Republike Hrvatske i Međunarodnog Komiteta Crvenog križa (837 do 856), stenogram razgovora od 26. travnja 1993. vođenog u Uredu Predsjednika Republike Hrvatske oznake Broj: 71-021-01-10/215 od 10. prosinca 2001. (866 do 947), specijalistički nalazi za okrivljenika Emilia Bungura broj MK-277/01 od 22. siječnja 2002. (963 do 964), očitovanje Kliničke bolnice Split za Milosava Katalinu oznake Klasa: 501-08/01-02/119, Ur. Broj: 2181-147-01-01-01-4 od 14. siječnja 2002. s priloženom preslikom «Knjige protokola bolesnika ORL ambulante» Nova bolnica Split za 1992. godinu red. br. od 2939 (965 do 975), spisak djelatnog sastava 72. bataljuna Vojne policije za svibanj 1992. godine, zajedno sa platnim spiskom (1221 do 1253), obavijest Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Uprave za međunarodnu pravnu pomoć, suradnju i ljudska prava oznake Klasa: 720-03/00-01/9326, Ur. Broj: 514-05-01-02-14 od 14. ožujka 1992. s priložima, preslik dijela «Matične knjige pritvorenika» Vojnog zatvora «Lora» (1313 do 1325), podaci o ratnim zarobljenicima privremeno smještenih u VIC «Lora» 72. bojne Voje policije (1326 do 1328), popis zatvorenika i ratnih zarobljenika od 1 do 1005 (1329 do 1355) i izvodi iz opće kaznene evidencije za okrivljenike Tomislava Duića i dr. (8).

O b r a z l o ž e n j e

Protiv okrivljenika Tomislava Duića, Tonća Vrkića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Davora Banića, Emilia Bungura, Ante Gudića i Anđelka Botića, provedena je istraga zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, činjenično i pravno opisanog u izreci istražnog zahtjeva, odnosno ove optužnice.

Okrivljenici Tonći Vrkić, Miljenko Bajić, Josip Bikić, Davor Banić, Emilijo Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić, ispitani tijekom istražnog postupka, osim okrivljenika Tomislava Duića koji je u bijegu, različito se brane. Svi međutim govore o svom ratnom putu, ali suglasno i kategorički negiraju počinjenje kaznenog djela i posebno, svaki poñaosob svoje sudjelovanje u tome.

Tako, okrivljenik *Tonći Vrkić* navodi kako je u postrojbe 72. bojne Vojne policije došao 15. veljače 1992., a već od sredine godine da je postavljen na mjesto zamjenika upravitelja Vojnog istražnog centra i to tako da mu je zapovjednik usmeno zapovjedio «*Ajde, idi dolje, budi zamjenik upravitelja zatvora Tome Duića*». Sve osobe u Vojnom istražnom centru formacijski su bili pripadnici 72. bojne Vojne policije, bilo pričuvnog ili djelatnog sastava. Istiće kako su pored zapovjednika Tome Duića u sustavu zatvora bili trojica zapovjednika straže Zoran Doždor, Emilio Bungur i jedan od braće Perišića, Davor ili Damir, dok su Davor Banić, Ante Gudić i Anđelko Botić bili stražari.. Izričit je u tvrdnji kako u zatvoru dok je on tamo bio nije bilo zlostavljanja zatvorenika ili neovlaštenih ulazaka u zatvor. Konačno govoreći o organizaciji zatvora istiće kako nisu pravili razliku u smještaju ratnih zarobljenika i *civilnog stanovništva*, ali Hrvatsku vojsku da su smještali u prednji dio zatvora. S druge strane, u «*blok C*» da su smještali

ratne zarobljenike, pripadnike jugovojne i četnike. Što se pak tiče kritičnog događaja u svezi s pok. Nenadom Kneževićem, navodi kako mu je 14. lipnja 1992. oko 17,00 sati u dežuranu utrčao jedan od pritvorenika vičući «bježe, bježe», nakon čega je istrčao i uočio Kneževića kako je već preskočio žičanu ogradu, pa je pucao za njim još dok se nalazio u prostoru zatvora, prethodno ga upozorivši da stane. Nastavio je potjeru za njim, sve do ograde «Škvera», gdje je jedan od vojnika primijetio pok. Nenada Kneževića skrivenog u žbunju, odakle su ga izvukli i vozilom vratili do Vojnog istražnog centra. O događaju je izvijestio upravnika zatvora Tomu Duića, koji je potom pozvao patrolu koja je Nenada Kneževića odvela u bolnicu. Nakon obavljenih očevida, pa i svoje izjave u svezi događaja, negdje oko 02,30 do 3,00 sata vratio se u zatvor i saznao od stražara da je «*umro još jedan*», nakon čega su on i stražar u zatvorskom WC-a zatekli beživotno tijelo pok. Gojka Bulovića.

Okrivljenik **Miljenko Bajić** u svojoj obrani, između ostalog navodi da se u postrojbama 72. bojne Vojne policije nalazi od početka 1992. godine u svojstvu vojnika-policajca Patrolne službe i tako sve do rujna 1992. godine. U patrolnoj službi obično su s njim bili Josip Bikić i Davor Banić, a radili su tako da su po nalogima lišavali slobode različite osobe i dovodili ih u zgradu vojne policije ili prosljeđivali Vojno istražnom centru. Negira da bi zajedno sa Josipom Bikićem i Davorom Banićem ulazio u zatvor i tamo zlostavljao uhićene osobe. Kritične prigode, po nalogu dežurnog u dvorištu Vojno istražnog centra preuzeli su jednu osobu za koju je naknadno saznao da se zove Nenad Knežević, ukrkali je u svoj kombi i tako ranjenog predali na Hitni – kirurški prijem bolnice «Firule», ali da se ne može sjetiti u kakvom je zdravstvenom stanju bio. kada su ga *iznijeli iz zatvora*.

Okrivljenik **Josip Bikić** prema svojoj obrani u postrojbama 72. bojne Vojne policije nalazi se od 10. travnja 1992., pa sve negdje do kraja iste godine. Obično je obavljao patrolne zadatke u patroli zajedno sa Miljenkom Bajićem i Davorom Banićem, potvrđujući iskaz i obranu okrivljenika Miljenka Bajića. kako nisu imali kontakta sa zatvorenicima.

Okrivljenik **Davor Banić** isto tako potvrđuje kako je bio član patrolne zajedno sa okrivljenicima Miljenkom Bajićem i Josipom Bikićem, ali u svezi predmetnih kaznenih djela ničega se ne sjeća osim kako je jednom prevezio nekog ranjenika.

Okrivljenik **Emilio Bungur** bio je voditelj smjene u Vojnom zatvoru, ali je bez ikakvih saznanja o eventualnim zlostavljanjima vojnih zatvorenika ili pritvorenika. Ističe, međutim da su u prostorije zatvora *navraćali drugi pripadnici vojne policije*, ali ne zna po kom zaduženju i s kojim ciljem.

Okrivljenik **Ante Gudić** u postrojbama vojne policije je od 1. travnja 1992. i to kao stražar na osiguranju Vojno istražnog centra u «Lori», gdje mu je voditelj smjene bio Emilio Bungur. Sjeća se, međutim da je bilo ranjavanja jednog pritvorenika i to prilikom bijega kod prebacivanja iz južnog u sjeverni dio logora, kojeg je jedna grupa vojnih policajaca odvela u bolnicu. Drugi zatvorenik Gojko Bulović *nije uopće pokušavao pobjeći*, ostao ispred zatvora, kasnije je prebačen u sjeverni dio zatvora, a sutradan je preminuo. Izričito navodi da nije zlostavljao tog pritvorenika, a da je obično radio u smjeni s Emiliom Bungurom i Anđelkom Botićem.

Okrivljenik **Anđelko Botić** u postrojbama Vojne policije nalazi se od veljače ili ožujka 1992. godine i to kao stražar u Vojno istražnom centru «Lora» i kroz to vrijeme nije bilo nikakvih

zlostavljanja zatvorenika. U odnosu na kritični događaj ističe kako je 14. lipnja 1992. dobio zapovijed da pritvorene osobe srpske nacionalnosti privede na spavanje u «Blok C». Tom prilikom provodio je zajedno sa Emiliom Bungurom zatvorenike Kneževića i Bulovića, kada je Nenad Knežević preskočio preko žičane ograde visoke 2 metra. Međutim zajedno sa Tonćom Vrkićem stigao ga je kod ograde prema «Škveru» izvukao iz grmlja, nakon čega da je ovaj *ostao ležati pored ceste*. Pretpostavlja da nije bio pri svijesti, ali da je odmah nakon toga stigla patrola vojne policije stavila ga u kombi, nakon čega je sam upućen u ambulantu, tako ništa ne zna u svezi daljnjih događanja. Za smrt drugog pritvorenika Gojka Bulovića čuo je tek na jednoj od slijedećih smjena straže.

Radi provjere obrane okrivljenika i točnog utvrđenja činjeničnog stanja tijekom istražnog postupka pozvani su i ispitani brojni svjedoci koji su imali kakvih saznanja o događanjima u Vojnom zatvoru «Lora» i to kako pripadnici vojne policije, odnosno Vojno istražnog centra, tako i civili sa šireg područja Splita koji su bili zatvarani u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, te konačno, sukladno međudržavnom ugovoru između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, zamoljenim putem ispitani su i veći broj svjedoka za koje je neprijeporno prije toga utvrđeno da su tijekom 1992. godine kao ratni zarobljenici boravili u Vojnom zatvoru «Lora». Konačno pribavljena je i odgovarajuća dokumentacija koja se odnosi na evidenciju ratnih zarobljenika i pritvorenika u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, medicinska dokumentacija, zapisnici o obdukciji, zatim različiti zapisnici i drugi materijali u svezi izvršenih nadzora Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Hrvatske vojske u 72. bojnoj Vojne policije, odnosno Vojnom zatvoru «Lora», kao i sva druga raspoloživa dokumentacija, uključujući izvode iz opće kaznene evidencije za okrivljenike.

Obrana okrivljenika je neosnovana.

Prije svega, do ovakvog zaključka dolazimo analizom i međusobnim uspoređivanjem obrana okrivljenika koji bez obzira na činjenicu što su u osnovi suglasni u kazivanju kako nije bilo nikakvih zlostavljanja zatvorenika, pritvorenika ili drugih osoba u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, u odnosu na sporne događaje, posebice za smrt pok. Nenada Kneževića i pok. Gojka Bulovića pokazuju u svojim iskazima bitne različitosti, praktički otklanjajući sa sebe odgovornosti ili bar posljedice tih učina, postavljajući sebe u vrijeme i na mjesto kada to oni nisu bili u mogućnosti učiniti ili pak biti u kontaktu sa pritvorenicima, dajući nam time dovoljno osnova za raniji zaključak o njihovoj krivnji za predmetni učin..

Tako primjerice, dok okrivljenik *Miljenko Bajić* između ostalog u svom iskazu ističe kako se ne može sjetiti u kakvom zdravstvenom stanju je bio *Nenad Knežević kad su ga iznijeli iz zatvora*, okrivljenik Tonći Vrkić govori o tome kako je pok. *Nenad Knežević ulazio u kombi*, te da je bio u takvom stanju da je mogao živjeti milijun godina, a okrivljenik Anđelko Botić da je nakon što ga je izvukao iz grmlja *ostao ležati pored ceste, tako da pretpostavlja kako nije bio pri svijesti*. S druge, pak strane, iz iskaza okrivljenika Tonća Vrkića neprijeporno proizlazi da je ovaj okrivljenik nakon što mu je stražar rekao da je mrtav i drugi, nije uopće reagirao i upitao tko je bio prvi, iako je bio zamjenik zapovjednika zatvora, očigledno zato jer je znao što se prethodno dogodilo onom prvom, odnosno pok. Nenadu Kneževiću koji je po njemu navodno *«mogao živjeti milijun godina»*.

Međutim, do pravog zaključka o tome što se događalo u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu tijekom 1992. godine dok su tamo zapovijedali, upravljali njime ili ga čuvali okrivljenici

Tomislav Duić, Tonći Vrkić, Miljenko Bajić, Josip Bikić, Davor Banić, Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić, dolazimo analizom iskaza brojnih svjedoka i to prije svega drugih pripadnika Hrvatske vojske, odnosno čuvara u zatvoru i pripadnika 72. bojne Vojne policije koji su različitim povodima bili u kontaktu s Vojnim zatvorom «Lora» u Splitu ili u njemu obavljali kakve poslove, tako i zatvorenika Vojnog zatvora «Lora» u Splitu koji su tamo vidjeli ili osobno doživjeli vrijeđanja ljudskog dostojanstva, različita poniženja, fizičko i psihičko zlostavljanje, mučenje i tjelesno kažnjavanje, pa i do usmrćenja.

Tako svjedok **Mario Barišić** u svom iscrpnom iskazu navodi kako je tijekom 1992. godine bio djelatni pripadnik 72.bojne Vojne policije i u tom svojstvu po nalogu svojih pretpostavljenih u nekoliko navrata dolazio u Vojni zatvor «Lora» u Splitu radi ustrojstva i tehničkog uređenja zatvora. S tim u svezi da je 9. travnja 1992. zajedno sa Miloradom Paićem došao u Split, a 11. travnja 1992. i u Vojni zatvor «Lora» u Splitu u kojem su zatekli zapovjednika tog zatvora Tomislava Duića i njegovog pomoćnika Tonća Vrkića i već u njihovim prostorijama zamijetili tragove krvi na podu i zidu pored vrata. Tom prilikom Tvrtko Pašalić, zamjenik zapovjednika 72.bojne Vojne policije pokazao im je zarobljenike koji nisu nigdje evidentirani i od kojih da navodno «mogu raditi što god žele». Odveo ih je kroz teška željezna vrata u stražnji dio zatvora za koji je kasnije saznao da se zove «Blok C», gdje se osjetio jaki smrad i čuo zapomagane ljude koji mole da ih se ne ubija. Značajno je to da je u tim prostorima na podu vidio emulziju krvi i vode i poljski induktorski telefon. Zatvorenici su bili u izuzetno teškom stanju, izobličeni, neki bez očiju i ušiju. Primijetio je kako neki «grkljaju» kao da nemaju jezik, što da ga je sve skupa užasnulo. Dva dana nakon toga, pregledao je i ostale prostorije i uočio kako su pretrpane zatvorenicima, bilo muških i ženske osobe u civilnoj odjeći i maskirnim odorama. Većina su bili izobličeni od batina, a prostori puni tragova krvi. S tim u svezi sačinio je odgovarajuće izvješće i dostavio ga tada pretpostavljenom Tvrtku Pašaliću.. Kasnije je 15. travnja 1992., kada se saznalo da će neke međunarodne organizacije doći u pregled Vojnog zatvora u «Lora», sudjelovao u prebacivanju dijela zatvorenika prema Šibeniku i Zadru. Zapazio je kako su tom prilikom zatvorenici otraga vezanih ruku prolazili kroz «špalir vojnih policajaca» i to onih koji su inače radili na osiguranju zatvora i koji su ih tukli base-ball palicama, daskama ili čime se stigli. Ovaj svjedok s tim u svezi ističe kako osim ovoga puta kada su zatvorenici prebacivani u Šibenik i Zadar da nikada nije osobno vidio kako vojni policajci ili drugi uposlenici tuku pritvorenike. Konačno, u svibnju ili lipnju 1992. godine bio je ponovno sa Miloradom Paićem u dva navrata u Vojnom zatvoru «Lora», gdje je vidio iste stvari, zatvorenike izobličene od udaraca. Inače, na osiguranju tih pritvorenika bio je čuvar kojeg je znao po nadimku «Bane» ili «Bokser».

S tim u svezi ovaj svjedok još navodi kako je zbog stanja u 72. bojni Vojne policije, u čijem sastavu je bio i Vojni zatvor «Lora» bilo formirano posebno povjerenstvo, a zbog čega da ga je zajedno s Miloradom Paićem 26. travnja 1993 primio i sam Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman i ostali visoki državni dužnosnici, o čemu postoje i odgovarajući dokazi, kao što su transkript snimljenog sastanka u Predsjedničkim dvorima, a isto tako njegovo izvješće od 23. travnja 1992. tada svom pretpostavljenom Tvrtku Pašaliću povodom izvršenja zapovjedi da Vojni zatvor «Lora» u Splitu mora biti doveden u red zbog najavljenog dolaska predstavnika Međunarodnog Crvenog križa, a koji su dokumenti su tijekom istrage i pribavljeni. Tada da je i Predsjednika izvijestio o svemu, između ostalog i onome što je vidio u «Lori».

Svjedok **Milorad Paić** potvrđuje navedenu izjavu Maria Barišića kako su po zadaći tadašnjeg zamjenika zapovjednika 72. Bojne, Tvrtka Pašalića došli u Vojni zatvor «Lora» kako

bi ga osposobili za rad. Isto tako potvrđuje posjet «Bloku C», govori o zatečenim zarobljenicima i njihovom stanju, zapomaganju i «grkljanju» zarobljenika, krvi po zidu i podu, odvođenju dijela zatvorenika iz Vojnog zatvora «Lora» prije posjete međunarodnog Crvenog križa, njihovom prolasku kroz «špalir vojnih policajaca», kada je vidio da su zatvorenici vezani konopom, žicom, lisicama, s rukama na leđima za koje vrijeme ih vojni policajci udaraju palicama, kablovima, daskama po tijelu gdje stignu. Sve skupa da mu se zgdilo, pogotovo što je sve unutra smrdilo, vidio je krv, ljude koji su zapomagali i zvali u pomoć. Konačno potvrđuje posjet zatvoru u svibnju ili lipnju 1992. i krvavi kombi vojne policije.

Treći svjedok **Damir Boršić**, koji je tijekom 1992. godine kao vojni policajac dolazio u Split u Vojni zatvor «Lora» zajedno sa Mariom Barišićem i Miloradom Paićom, sa zadatkom da pomognu oko ustroja rada zatvora «Lora» dobrim dijelom potvrđuje iskaze ove dvojice. S tim u svezi kako je posebno kontaktirao sa tadašnjim zapovjednikom zatvora Tomislavom Duićem i upoznao ga s načinom vođenja pritvora, posebno vođenjem odgovarajuće evidencije, popunjavanjem formulara, potvrda o oduzetima predmetima i stvarima, datum evidencije dolaska i odlaska pritvorenika. Za to vrijeme, Mario Barišić i Milorad Paić da su nekud su otišli, a on da je sa Tomislavom Duićem obišao ćelije u prednjem dijelu zatvora do njegovog ureda. U ćelijama je vidio groznu prljavštinu po podu i po zidovima, a vidio je da neki od zatvorenika imaju modrice ispod očiju. Upozorio je upravnika zatvora Tomislava Duića o načinu ponašanja prema zatvorenicima, posebice potrebi nabavke kreveta za pritvorenike, normalne posteljine i odvođenja liječniku. Isto tako, potvrđuje događaj u svezi premještanja zatvorenika u Šibenik i Zadar, kao i činjenicu da su pritvorenici bili su vezani s rukama na leđima, konopom ili špagom, ali negira da bi prilikom njihovog ukrcaja prolazili kroz «špalir» u kojem su bili tučeni i maltretirani. Inače, posebno ističe da je već tada, dakle 1992. godine od Barišića čuo za postojanje «Bloka C», kao i da je ovaj u njemu vidio iznakažene ljude.

Svjedok **Zvonimir Cigić** tijekom 1992. godine bio je dozapovjednik 72. bojne Vojne policije, a ranije i zapovjednik Satnije vojne policije u Šibeniku, pripadnici koje su bili Barišić i Paić u svom iskazu potvrđuje da su baš na traženje Tvrtka Pašalića, Barišić, Paić i Boršić posjetili zatvor «Lora» jer je iz tog razloga morao potpisati da taj dan ili dva mogu biti odsutni, ali svakako uz njegovo dopuštenje da su otišli u Split. Sjeća se da je Tvrtko Pašalić tražio da u Splitu, srede prostore Vojnog zatvora «Lora», odnosno izvrše ustrojavanje, jer su bili vični tome poslu, dakle trebali su u Splitu srediti stanje.

Svjedok **Marko Ivčević** navodi kako je tijekom 1992. godine kao pripadnik Hrvatske vojske i to Hrvatske ratne mornarice raspoređen u «Lori» jedne prigode navratio u prostore zatvora «Lora» i to negdje u srpnju ili kolovozu mjesecu 1992., s nakanom pogledati ćelije obzirom da je prije toga čuo priče o pritvorenicima u zatvoru sa otkinutim ušima i nosevima, ali kako je tamo u ćeliji uočio svog poznanika iz sela Ubli, a radi se o Lazi Ostojiću sa krvavim zavojem oko glave i modrim licem, povukao se kako ga ovaj ne bi prepoznao. U krugu zatvora međutim da je vidio i jednog zatvorenika koji je na leđima bio je sav krvav, tako da je zaključio kako nema kože. Ova ozljeda na leđima zarobljenika nije bila starija od sedam do osam sati. Njegov poznanik, iz vojne policije Marko Bilač da mu je kazao: «Sve je to digla palica». Inače, navodi da je prilikom ulaska u prostor zatvora «Lora» ušao na glavni ulaz i da nije bilo nikakvog stražara koji bi to čuvao, a sam je bio u civilnoj odjeći.

Iskaz svjedoka **Zlatka Sulejmanović** koji je u kritično vrijeme bio pripadnik 72. bojne Vojne policije i tijekom 1992. čuvar Vojnog istražnog centra ili Vojnog zatvora «Lora» posebno

je dragocjen za utvrđivanje istine u svezi smrti Gojka Bulovića. Ovaj svjedok govoreći o načinu djelovanja zatvora ističe kako u zatvor nitko nije dolazio sa posebnim pismenim dopuštenjem. Sve je bilo neorganizirano, puno njih iz zgrade Zapovjedništva vojne policije dolazili su i ispitivali zatvorenike, a mogli su po odobrenju dolaziti čak i civili, ali uz prisutnost upravnika zatvora. Što se tiče zatvorenika Nenada Kneževića i Gojka Bulovića zna kako je u lipnju 1992. godine došao u smjenu u 22,00 sata kada mi je rečeno kako je zatvorenik Nenad Knežević pokušao bježati i da je stražar pucao u njega. Tu večer šef smjene bio je Davor Perišić, a u zatvoru je bio i zamjenik zapovjednika, odnosno upravnika Tonći Vrkić. Odjednom kasno pojavilo se vozilo, bijeli kombi koje je koristio interventni vod vojne policije i iz vozila su izašli pripadnici interventnog voda Čop, Bajić i Bane, koje inače od ranije poznaje. Prošli kroz kapiju za vrijeme dok je on na njoj bio kao stražar, a njih trojica zajedno ili više njih sa Tonćem Vrkićem otišli su u zatvor. Tamo su se, po njegovoj procjeni zadržali 10-15 minuta, a potom se udaljile istim vozilom bijele boje. S njima je sigurno bio Tonći Vrkić, a ne može se sjetiti da li je i Tomislav Duić. Nakon toga, po nalogu Davora Perišića ušao je u prostorije i u polumraku primijetio na pedu tijelo Bulovića. Uz pomoć Davora Perišića iznio je tijelo do kupatila, odnosno zatvorskog zahoda, gdje su Bulovića pokušali osvijestiti, *ali su primijetili da ne daje znakove života*, o čemu su izvijestili zamjenika ili upravnika zatvora. Nakon toga da mu je rečeno da o svemu ovome ne smije ništa govoriti, a tako prenosilo od usta do usta po cijeloj vojnoj policiji. Osim navedenog, posebno ističe kako je u sobi zapovjednika Tomislava Duića bio *induktorski telefon*, pa je čak jednom prilikom i uočio jednog od zatvorenika koji je imao žice na ušima, preko kojih se aktivirao taj induktorski telefon. Inače, Čop, Bajić i Bane bili su mu od prije poznati jer su dolazili u zatvor, a inače je dolazilo tu i dosta vojske, obična vojska, pa i civili, pod uvjetom da su došli s upraviteljem zatvora, ili sa nekim od zapovjednika iz zgrade.

Svjedok **Davor Perišić** navodi kako je od 1. travnja 1992. u 72. bojnoj Vojne policije gdje je radio na osiguranju Vojnog istražnog centra. U svezi predmetnog događaja ističe da je 14/15. lipnja 1992. došao u smjenu u 22,00 sata, kada ga je okrivljenik Ante Gudić upoznao sa pokušajem bijega jednog od zatvorenika. Tu noć, oko 01,30 do 02,00 sata *došla su trojica s kombijem bijele boje. S njima je bio Tomislav Duić, a Tonći Vrkić im se pridružio*, nakon čega su otišli prema «Bloku C» koji nije bio u nadležnosti stražara, nego isključivo u nadležnosti upravitelja zatvora, a bio je namijenjen za smještaj osoba koje nisu imale papira. Ključeve u pravilu je imao upravnik zatvora, a izuzetno njegov zamjenik. Dakle, Tomislav Duić i Tonći Vrkić, zajedno sa trojicom iz kombija koje je nesmetano mogao vidjeti, otišli su prema «Bloku C.», očakle se stražar Zlatko Sulejmanović vratio nakon što ih je tamo proveo i to već nakon desetak minuta, a ova trojica iz interventnog voda, te Tomislav Duić i Tonći Vrkić došli su iza Zlatka Sulejmanovića iz pravca «Bloka C» nakon još dvadesetak minuta. Tomislav Duić s ovom trojicom iz interventnog voda otišao je iz zatvora, a zamjenik upravnika Tonći Vrkić ostao je u prostorijama zatvora. Tu noć nije znao što se dogodilo u Bloku C, odnosno za smrt Bulovića. Inače, za vrijeme njegove smjene da nisu bili maltretirani zarobljenici u zatvoru, a u odnosu na Đorđa Katića da je čuo kako je ovaj ulazio u kućicu za pse i glumio psa, ali da ne zna je li to radio dragovoljno ili je bio prinuđen na to.

Svjedok **Ivica Livaja** navodi kako je tijekom 1992. godine obnašao dužnosti zapovjednika Kriminalističkog odjela vojne policije i to od siječnja 1992., pa do travnja 1992., a od travnja, pa do rujna 1992. pomoćnika zapovjednika za političku djelatnost. U vojnom pritvoru u «Lori» bile su dovodene osobe koje su imale status ratnih zarobljenika, odnosno koji su tretirani kao ratni vojni zarobljenici. *Nadzor nad ovom skupinom, odnosno zapovjednik konačišta postao je Tomislav Duić. Nije još bila ustrojena vojna policija, a niti su postojali*

naputci – pravilnici kojima bi se regulirao način komuniciranja, pristupa vojnoj policiji, odnosno zarobljenici, tako da su važila nekakva interna pravila, više usmena nego pismena, na uspostavi reda ili pravila ponašanja. Početnu neorganiziranost Vojnog zatvora objašnjava nedostatkom prostora, vremena, nepostojanje naputaka, uputa i sl. Pretpostavlja da je postojalo uputa o zabrani pristupa trećim osobama. Svjedok ističe da nije imao neposrednih saznanja o zlostavljanjima u konači ratnih zarobljenika, *ali da je čuo glasine o tome. Čuo je o različitim premlaćivanjima, tučama i zlostavljanjima, a ima neposrednih saznanja da je bilo udaranja, šamara, udaranja šakama i nogama.* O slučaju Bulović i Knežević saznao je tek 15. lipnja 1992. od zamjenika upravnika zatvora Tonća Vrkića: «Noćas su neki bježali, ja sam pucao, stradali su, napuca sam ga...» *Prema informacijama kojima smo u bojni raspolagali ozljede Gojku Buloviću nanijeli Emilijo Bungur, Tonći Vrkić i Anđelko Botić, koji stražari da su bili suspendirani i da se očekivala kaznena prijava vojne policije.* Kriterij za razlikovanje ratnog i civilnog zarobljenika određivao je onaj koji ga je ispitivao. Potvrđuje da je u jednoj od prostorija konačišta, odnosno Vojnog zatvora *postojao induktorski telefon, ali mu nije poznato čemu je služio.*

Svjedok **Zlatko Jelić**, djelatnik 73. bojne Vojne policije navodi kako je tijekom lipnja 1992. mjesec dana obavljao službu u «Lori», odakle mu i saznanja o kojima govori u svojim svjedočenju *kako su svi oni koji su bili dobri sa čuvarima zatvora da su ulazili u zatvor i trenirali boks i telefon koji su im davali « da zovu svoje».*

Prema tome već iz iskaza navedenih svjedoka, sve pripadnika Hrvatske vojske, prvenstveno vojne policije, čiju vjerodostojnost nije ničim moguće dovesti u pitanje i to kako iz razloga jer je neupitno da se radi o ljudima koji su od prvih dana Domovinskog rata pristupili u postrojbe Hrvatske vojske, te da s tim u svezi nemaju nikakvog povoda i razloga govoriti o onome što nije istina i što nisu osobno vidjeli, tako i što se njihovi iskazi međusobno isprepliću i dopunjuju dajući im čvrstinu, vjerodostojnost i uvjerljivost. Uostalom da je to tako proizlazi i iz Zapisnika sa sastanka održanog 26. travnja 1993. u Predsjedničkim dvorima, na kojem su pored Predsjednika Države dr. Franje Tuđmana bili prisutni tadašnji Ministar obrane Gojko Šušak i drugi visoki državni dužnosnici, kada su između ostalog davajući ocjenu iskaza Maria Barišića i Milorada Paića, *kazali kako bi njihove iskaze u dijelu gdje se radi o neposrednom saznanju trebalo uzeti kao vjerodostojne, jer ljudi izgledaju ozbiljni i odgovorni.* Dakle, iz svega neprijeporno proizlazi kako su pok. Nenad Knežević i pok. Gojko Bulović i druge u izreci navedene civilne osobe bile zatočene u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, te da su se okrivljenici predvođeni svojim zapovjednikom Tomislavom Duićem prema njima ponašali na način kojim su vrijeđali njihovo ljudsko dostojanstvo, osobito ih ponižavali, fizički i psihički zlostavljali, mučili i tjelesno kažnjavali, pa čak dvojicu usmrtili.

S druge strane, do istih spoznaja o događanjima u vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, odnosno o postojanju bitnih obilježja predmetnog kaznenog djela i za to odgovornih osoba, dolazimo i pregledom iskaza većeg broja svjedoka koji su kao civilne osobe bile zatvarane u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu i imaju svoja neposredna saznanja, a na isti način neposredno su ispitani tijekom ovog istražnog postupka.

Svjedok **Dušan Parpura** koji je 13. lipnja 1992. doveden je u zatvor «Lora» u Splitu i tamo zbog svog liječničkog ugleda bio je posebno zaštićen, noću 13/14. lipnja 1992. čuo krike i jauke koji su dolazili iz neke druge prostorije. Krici i jauci da su trajali više od sat vremena.

Isto tako, svjedok **Uglješa Bulović**, inače brat blizanac pok. Gojka Bulovića navodi kako

nikada neće zaboraviti dan Sv. Ante 13. lipnja 1992. kada je uhićen i doveden u Vojni zatvor «Lora». Prilikom ispitivanja tučen je i maltretiran, a posebno opisuje način na koji je stavljan pod struju. Navodi da bi ispitivanje teklo na način da bi mi jedan od dvojice koji su ga ispitivali prikačio dvije štipalice na ušnu jabučicu, a zatim bi ovaj drugi koji je sve što sam govorio zapisivao i puštao struju. Struja je bila spojena na ispravljač od 110 W, tako da su ti udari struje bili dosta snažni. Ispitivanje na ovaj način trajalo bi otprilike oko pola sata, a jezik bi mu bio blokiran, govor nerazgovjetan i mutan. Tog istog dana, ali navečer u zatvoru je nastala prava «tortura». Na vratima ćelije i kroz otvor na vratima počele su prijetnje, guranje i pokazivanje oružja. Tu noć, ali tek iza pola noći, čuo je da su došli neki i vidio je kroz rupu na vratima da su otvorili jednu ćeliju i po glasu sam prepoznao svog brata Gojka Bulovića. Kad je zajaukao nije mogao vidjeti tko ga tuče, ali po njegovom glasu i jauku prepoznao sam njegov glas. Tuča je trajala jedno sat vremena, a nakon toga čula se pucnjava i to iz vatrenog oružja. Inače, pretpostavlja kako mu je brat tučen na hodniku, a ne u svojoj ćeliji. Čuo sam kako je Gojko zadobivao snažene, tupe udarce u tijelo i to baš na hodniku zatvorskih prostorija, tako da je sve odzvanjalo. Dok bi ga udarali, čuo je kako zapomaže. Ja sam točno negdje u večernjim satima nakon tog bjesomučnog udaranja naprosto čekajući da dođe red i na mene čuo Gojkov posmrtni hropac jer sam to itekako dobro ocijenio nakon čega više ništa nisam čuo. To je bilo navečer, negdje oko 03,00 sata u noći. Pored Gojkovih jauka i zapomaganja čuo sam jauke i zapomaganje i drugih koji su bili tu dovedeni, a svaki put prije nego bi počelo udaranje na hodniku, ja bi čuo vani bjesomučnu galamu i pucnjeve iz oružja, nakon čega bi nastalo novo udaranje.

Oštećenik i svjedok **Dorđe Katić** navodi kako je 28. kolovoza 1992. zajedno sa svojim susjedom Deanom Meseldićem odveden iz stana u Vojni zatvor «Lora» u Splitu gdje je bio nekoliko dana, gdje su svakodnevno tukli palicama, nogama, šakama, stavljali uza zid, prijetili pištoljem, stavljali mu nož pod vrat, prijetili da će ga baciti u «Kevinu jamu» i slično. U Vojnom zatvoru «Lora» posebno su ga mučiti tzv. strujnim šokovima tako da su mu električne žice spojili na prste obadvije ruke, a zatim puštali struju, od čega je zadobio ozljede po prstima. Pored toga, prisiljavali su ga da trči u krugu zatvora, prijetili mu pištoljem, tražili od njega da «bere grožđe» i za to vrijeme ga tukli palicom po leđima i nogama. Tražili su da ih pozdravlja fašističkim pozdravom, udarali ga bejzbol palicom, a pored svega tražili su da ulazi u pasju kućicu u zatvorskom krugu, za koje vrijeme su ga tukli i zahtijevali od njega da laje kao pas, što je morao činiti. Za to vrijeme su ga tukli palicom po leđima i tražili od njega da klečeći hoda po dvorištu i tako ga vodili u ćeliju. To isto su radili i drugim zatvorenicima, stavljali ih u dvorište i zahtijevali od njih da laju kao psi jedan na drugoga. Od svih tih zlostavljanja i maltretiranja dobio je brojne povrede.

Svjedok **Milosav Katalina**, također oštećenik u ovom postupku, navodi kako je 19. kolovoza 1992. bezrazložno lišen slobode od strane vojne policije i odveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, gdje . Tog istog dana da je najprije ispitivan u prostorijama vojne policije, gdje su ga šamarali i udarali šakama, vukli za uši, zavrtali glavu, prijetili noževima itd., a potom i u prostorijama Vojnog zatvora «Lora» gdje su mu prijetili kako je sada u «ustaškom zatvoru» i da će tu propjevati, nakon čega su ga spojili na induktor, odnosno poljski telefon i to na način da su mu vezali žice oko ruku ili na noge, pa na uši, za koje vrijeme bi induktorski telefon netko vrtio i na taj način ga mučili strujom. U svom iskazu detaljno opisuje zlostavljanje i maltretiranje u zatvoru, polijevanje vodom, pa čak i guranje pištolja u usta, prijetnje «Kevinom jamom», skidanje do gola, pranje šmrkom. Svjedok Milosav Katalina posebno ističe kako ga je jedan od okrivljenika u zatvoru udarao šakama, pri čemu mu je izbio zub i slomio dva-tri, a tu osobu da su zvali «Bokser». Nakon tog maltretiranja i fizičkog zlostavljanja, prvog zatvorskog dana obukli

su ga u kombinezon sive boje s oznakom «RZ» i smjestili u ćeliju . Zbog povreda zadobivenih prilikom ispitivanja sutradan je odveden na liječničku intervenciju u bolnicu «Križine» ali je i tijekom toga zlostavljan i udaran pištoljem po glavi, a što su nastavili činiti i nakon povratka iz bolnice. Sutradan, *jedan od vojnika za kojeg zna da je visok, plav, ima rošasto lice*, naređivao zatvorenicima koji su tog dana čistili zatvor, da ga osvježe, što su ovi po njegovom nalogu i učinili i krpama koje su koristili za čišćenje WC-a cijedili vodu po njemu i tim krpama prali mu uši, zube i lice zbog čega je kasnije po glavi imao nekakve zarazne bolesti. Ovaj policajac imao je inače svoje «specijalitet» jer je tražio od zatvorenika da se između sebe tuku, što su ovi morali i činili. Jednom prigodom, povodom posjete neke delegacije u zatvoru da je klimnuo glavom na pitanje da li ih tuku u zatvoru, nakon čega ga je onaj vojni policajac koji ga je prvi dan mučio induktorom, došao u njegovu ćeliju negdje oko 23,00 sata, okrenuo ga licem prema zidu, a i rukama na potiljku, zatim ga udario po kičmi ito tako što bi se prethodno rukama uhvatio za dva gornja kreveta i sa obje noge udario u leđa govoreći mu da je od specijalista za lomljenje kičme. Svjedok *tvrdi da bi mogao prepoznati osobu koja ga je mučila s onim induktorom, kao i «Boksera», a isto tako i onu karakterističnu visoku plavu osobu rošastog lica*. Inače zbog povreda koje je zadobio zdravlje mu je uništeno.

Svjedok **Dean Meseldžić** u svom iskazu potvrđuje činjenicu , ne samo da je istog dana kao i Đorđe Katić bio odveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, ali na njegovu sreću je odmah pušten, nego i da je Đorđe Katić kada se od tamo vratio nakon nekoliko dana bio sav modar ispod očiju, a s druge strane lica imao je veliku ogrebotinu. Hodao je usporeno i teško, ali da na njegovo pitanje što mu se dogodilo, nije htio ništa kazati, osim da je navodno pao preko bodljikave žice.

Konačno, bar što se svjedoka tiče, osnovanost ove optužnice i postojanje predmetnog kaznenog djela potvrđuje i treća grupa svjedoka ispitana zamoljenim putem, naravno sukladno međudržavnom ugovoru o pružanju međusobne pravne pomoći između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije, koji su također tijekom 1992. godine, ali kao ratni zarobljenici, bili zatočeni u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu i koji u svojim iskazima govore ne samo o tome što se njima događalo tijekom boravka u zatvoru, nego što je za ovaj kazneni predmet osobito važno, drugim zatvorenicima, konkretno pok. Nenadu Kneževiću, pok. Gojku Buloviću, Đorđu Katiću, Milosavu Katalini i drugim civilnim osobama koje su se tamo tada zatekle. Vezano za ove svjedoke potrebno je prije svega kazati da iz preslike Matične knjige pritvorenika i preslike Podataka o ratnim zarobljenicima privremeno smještenom u VIC-u «Lora» 72. bojne Vojne policije VIC-a «Lora», inače očito nepotpune evidencije, kao i podataka o ratnim zarobljenicima, također u presliku od 1 do 1005., proizlazi kako su zamoljenim putem ispitani svjedoci evidentirani kao ratni zarobljenici Vojnog zatvora «Lora», kao uostalom i oštećenici pok. Nenad Knežević, pok. Gojko Bulović, Đorđe Katić i Milosav Katalina, te Mirko Šušak, Lazo Ostojić, Branko Borović, Tomo Krivić, Rade Krivić, Uglješa Bulović, Duško Galića i Jovo Prkut *tako da je neprijeporno da su u svojstvu pritvorenika ili ratnih zarobljenika bili u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu*.

Svjedok **Velibor Tomović**, tako navodi da je kao ratni zarobljenik 14. travnja 1992. doveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, gdje je bio zatvoren u «Blok A» zajedno sa još osamnaesticom ratnih zarobljenika u dvije ćelije dimenzije 2 x 3 metra. U svom iskazu detaljno govori o zlostavljanju u Vojnom zatvoru, udaranju od strane stražara base-ball palicama, gaženju čizmama, kućicama za pse u dvorištu u koji su ih tjerali, mučenju strujom, naročito od strane upravnika zatvora Tomislava Duića i stražara Ante Gudića, Ovaj svjedok posebno spominje

dogadaj iz lipnja 1992., kada je u krugu zatvora vidio kako stražari Ante Gudić i Anđelko Botić vode između sebe jednog civila srednje visine koji se u jednom trenutku dok su ga provodili kroz dvorište, okrenuo, gurnuo stražara Anđelka Botića i pokušao pobjeći iz kruga zatvora, ali gdje je pogođen i pao, nakon čega su mu odmah priskočili stražari Ante Gudić i Anđelko Botić.. Poznato mu je po okrutnosti da su bili poznati upravnik zatvora Tomislav Duić, te stražari Ante Gudić i Anđelko Botić zv. «mali Anđelko».

Svjedok *Vojkan Živković*, navodi kako je kao ratni zarobljenik krajem ožujka 1992. godine bio u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, gdje su mu odmah stražari probušili obje ušne školjke komadom žice i ostavili ih da stoje u ušima. Za vrijeme boravka u zatvoru tukli su nogama, čizmama, base-ball palicama, a posebno je u tom mučenju prednjačio upravnik zatvora Tomislav Duić, koji ga je mučio induktorskim telefonom puštajući struju preko žica koje mu je prethodno prikopčao na ruke i noge, pa čak i na spolni organ. Desetak puta, čak je bilo «fingiranih» strijeljanja, a njega i druge zatvorenike tjerali su da se međusobno tuku.

Svjedok *Milan Mijović* kao ratni zarobljenik tijekom 1992. doveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, gdje su njega i druge zatvorenike zlostavljali, posebno zatvorski čuvari Ante Gudić i Anđelko Botić, te Emilio Bungur. Ističe kako su zatvorenici iz «Bloka C» Vojnog zatvora «Lora» jako loše izgledali, bili su modri i podbuli od batina, a ove zarobljenike, uglavnom bivše časnike JNA da su tjerali da ulaze u kućice za pse u krugu zatvora, a zatim ih tjerali da laju. Ovakvim izživljavanjem, posebno je rukovodio upravnik zatvora Tomislav Duić, a u svemu su sudjelovali i veći broj stražara zatvora. Osobno je bio prisutan kad su stražari Ante Gudić i Anđelko Botić, te Emilijo Bungur tukli gumenim pendrecima rukama i nogama zarobljenike, pa čak i one koji su bili teško povrijeđeni. Jednog dana da je čuo pucjavu u krugu zatvora, a zatim je kroz rešetku na ćeliji *vidio kako stražari nose ranjenog civila* kojeg poslije ovoga više nikada nije vidio. Čuo sam kroz rešetke da ga *zatim na krugu dvorišta stražari strahovito udarali nogama i rukama, zbog kojih je ovaj navodno umro.*

Prema iskazu svjedoka *Zorana Marijanovića* koji je kao ratni zarobljenik doveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, stražari su im najprije oduzeli novac, satove i druge vrijedne predmete, a potom ih odmah tukli gumenim palicama po cijelom tijelu. Sutradan, upravnik zatvora Tomislav Duić da ih je u svom uredu ispitivao i zlostavljao, udarao, vadio pištolj, repetirao ga i stavljao im cijev u usta, prijeteci im da će ih ubiti. Preko noći, u zatvor su dolazili i drugi vojnici koji su ih maltretirali i zlostavljali. Iz svoje ćelije svakodnevno je čuo, a posebice noću da se iz Ureda upravnika zatvora čuju krici i jauci, a također prilikom prolaska kroz hodnik, kroz otvorena vrata *vidio je instaliranu spravu za mučenje*, kao i upravnika zatvora Tomislava Duića, te stražara Emilia Bungura kako zatvorenike tuku čizmama i base-ball palicama. *Poznat mu je događaj kad su u zatvoru ubijena dvojica zatvorenika Nenad Knežević i Gojko Bulović. Tog dana je čuo pucnje u krugu zatvora, a vidio je kako stražari dovlače ranjenog Nenada Kneževića, a zatim ga tu u krugu tuku i to Ante Gudić, Anđelko Botić, Emilio Bungur, a kasnije i Tomislav Duić. Posebno se tu isticao Emilio Bungur koji ga je udarao čizmama u glavu*, od čega je ovaj izgubio svijest, ali ga je i dalje nastavio tući. Inače, pored toga, znalo se dogoditi da bi za vrijeme šetnje krugom zatvora Emilio Bungur, a i drugi pucali pored njihovih glava. U ovim zlostavljanjima navodi da su se *posebno isticali stražari Bane, Ante Gudić i Anđelko Botić*, koji su bili najsiroviji, a posebno su ih znali prati šmrkom pod pritiskom. Naročito su bili zlostavljani zatvorenici iz «Bloka C».

Svjedok *Miroslav Petrović*, kako je kao ratni zarobljenik dovezen u «Loru» negdje iza 20.

lipnja 1992. gdje su ih zlostavljali i mučenjima, posebno induktorskim telefonom i puštanjem struje kroz prste na lijevoj i desnoj ruci, spavanjem na golom betonu, zatvaranju i skrivanju zarobljenika u kamenoj kuli pored zatvora prilikom obilaska delegacije Međunarodnog Komiteta Crvenog križa. Posebno su u tom *zlostavljanju prednjačili upravnik zatvora Tomislav Duić i stražar pod nadimkom «Bokser»*. Sjeća se kućica za pse i leta raširenih ruku po zatvorskom krugu.

Svjedok **Nenad Filipović**, potvrđuje kako je kao ratni zarobljenik doveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu, gdje su ga stražari tukli čizmama, a posebno da se u tome isticao bivši jedan stražar koji je za sebe kazao da je bivši bokser iz okolice Vukovara.

Svjedok **Milan Tošić**, navodi kako je kao ratni zarobljenik doveden u Split u Vojni zatvor «Lora», gdje su ga gotovo svakodnevno stražari tukli prvi mjesec dana svog boravka, posebno naglašava induktorski telefon i puštanje struje, pri čemu je morao držati žicu u rukama. Njega su *najviše tukli i struju mu puštali stražari Anđelko Botić i Ante Gudić, te upravnik zatvora Tomislav Duić* koji ga je osobno više puta tukao i base-ball palicom. Naglašava pranje mlaznicama ili vodom pod velikim pritiskom, što je za povrede koje su imali, bilo posebno bolno. Posebno ukazuje u svom iskazu na događaj kada je u zatvoru ubijen civil iz okolice Splita koji je doveden u «Loru» i pokušao pobjeći. *Vidio je u krugu kada su stražari pucali na njega prilikom bijega, kao i kad je pao na stazu nakon što je bio ranjen, jer su mu prišli stražari, kao i upravnik zatvora Tomislav Duić i uz batine ga odveli u «Blok A» gdje su ga strahovito pretukli. Posebno da je vidio kako ga tuče upravnik zatvora Tomislav Duić.*

Svjedok **Darko Milijanović**, kao ratni zarobljenik doveden u «Loru» 12. travnja 1992. i i tamo je bio sve do 14. kolovoza 1992. kada je razmijenjen. U «Lori» su ga pripadnici stražarskih službi tukli, kako i ostale zarobljenike base-ball palicama i čime bi god stigli. Polijevali su ih hladnim šmrkom pod pritiskom, a isto tako mučili induktorskim telefonom, odnosno puštanjem struje preko ušiju. Posebno su bili mučeni zatvorenici iz tzv. «Bloka C». Stražari su se izživljavali nad zatvorenicima, pa čak su im i gasili cigarete po licu, rukama i tijelu. U tome su prednjačili upravnik zatvora Tomislav Duić i Tonči Vrkić, zamjenik upravnika zatvora, te stražari Ante Gudić i Anđelko Botić.

Svjedok **Dean Radosavljević**, od polovine travnja 1992. godine je u Vojnom zatvoru «Lora» kao ratni zarobljenik. Njega osobno nisu tukli, ali mu je poznato kako su to radili prema zatvorenicima iz «Bloka C», kao i pilotima. U ovom zlostavljanjima posebno da se isticao upravnik zatvora Tomislav Duić. Zatvorenike su tjerovali da ulaze u kućice za pse i imitiraju lajanje. Pored upravnika zatvora Tome Duića u zlostavljanju se posebno isticao Ante Gudić i jedan stražar nižeg rasta, čije prezime ne zna.

Svjedok **Dalibor Ljubenović**, navodi kako je tijekom 1992. godine doveden u Vojni zatvor «Lora» u Splitu. Između ostalog da su pravili kućice za pse. Svakodnevno da su u početku da su bili tučeni od strane čuvara u zatvoru, a posebno upravnika tog zatvora. Stražari su se naročito izživljavali na zatvorenicima iz «Bloka C». Posebno je bilo poznato korištenje kod mučenja induktorskog telefona, a isto tako, ponižavajuće tjeranje zatvorenika da ulaze u kućice za pse i tjeranje ih da laju. Poznato mu je da je jednom prilikom u Vojnom zatvoru «Lora» ubijen civil iz Splita prilikom pokušaja bijega. *Osobno je vidio kada je ovaj u prolazu udario jednog stražara, a zatim pokušao pobjeći, nakon čega su na njega stražari otvorili vatru, ranili ga, a zatim ga tako ranjenog odveli do zatvorskog zahoda gdje su ga strahovito tukli sve dok nije*

umro.

Svjedok **Milan Mičić**, ispitan kao ratni zarobljenik doveden je u Vojno istražni zatvor u 20. travnja 1992. i smješten u «Blok B». U zatvoru je mučen, zlostavljan, a posebno se u tome isticao upravnik zatvora Tomislav Duić koji je jednom prilikom izvadio pištolj iza pojasa, stavio mu ga u usta i kazao da će ga ubiti. Udarao ga je palicom i nogama po cijelom tijelu. Svojim zlostavljanjima isticali su se čuvari Ante Gudić i Anđelko Botić i bili su čuveni u zatvoru po base-ball palicama kojima su udarali zatvorenike po bubrezima, slabinama i butinama. Ovim tučama isticao se i upravnik zatvora Tomislav Duić koji nas je naročito mučio pomoću struje, odnosno induktorskog telefona, prije čega su nam žicom i spajalicama bušili ušne školjke i na njih prikopčavali elektrode. Stražari Ante Gudić i Anđelko Botić tjerovali su zatvorenike da četveronoške ulaze u kućicu za pse i laju, a «pilot» da raširenim rukama trče po zatvorskom krugu i imitiraju avione. *Poznato mu je da je u lipnju 1992. godine u zatvoru ubijen i civil Nenad Knežević kojeg su pretukli Ante Gudić i Anđelko Botić. Tom prilikom čuo je iz ćelije krike Kneževića iz zatvorskog zahoda gdje su ga tukli.*

Svjedok **Goran Pantić** kao ratni zarobljenik od 26. travnja 1992. je u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu. Odmah po dolasku da su ga stražari njega i ostale zatvorenike pretukli, rukama, nogama i gumenim palicama. To su posebno radili *u noćnim satima kada su ulazili bez reda po trojica-četvorica u ćeliju i tukli nas bez ikakvog povoda i razloga.* U tome su se naročito isticali između ostalih i *Ante Gudić, Anđelko Botić i Emilio Bungur*, zatim posebno upravnik zatvora *Tomo Duić, te njegov zamjenik Tonči Vrkić.* S tim u svezi spominje induktorski telefon i posebno spravu za mučenje strujom upravnika zatvora Tomislava Duića. Pored njega u uporabi induktorskog telefona najviše su se isticali Ante Gudić i Anđelko Botić koji su uvijek bili u paru. *Pored čuvara zatvora u zlostavljanju su se posebno isticali i vojni policajci po nadimku «Bane» i «Pepi», koji su zatvorenike tukli gumenim palicama i čizmama, svom snagom po cijelom tijelu i na taj način i lomili rebra.* Poznato mu je da su u zatvoru ubijena dvojica civila iz Splita Nenad Knežević i Gojko Bulović, vidio ih je kad su ih provodili u zatvoru Ante Gudić, Anđelko Botić i Emilijo Bungur, kada je u jednom trenutku zatvorenik Nenad Knežević još pokušao bježati, u čemu naravno, nije uspio jer su odmah zatim pucali, *a iz svoje ćelije u kojoj je u međuvremenu bio zatvoren, da su ovi stražari, a naročito Emilio Bungur čiji je glas prepoznao, tukli, posebno Nenada Kneževića, jer su mu govorili «Zar si riješio baš u mojoj smjeni da bježiš?» Tom prilikom da je čuo da tuku još jednu osobu, mislim da tuku i zatvorenika Bulovića koji je bio sa Nenadom Kneževićem, čuo je udarce, a kasnije i komentar jednog od zatvorskih stražara Zorana Doždora, da su ova dvojica ubijena za primjer ostalima.*

Međutim, radi prava na ocjenu osnovanosti ove optužnice i s druge strane, te s tim u svezi preispitivanja vjerodostojnosti i objektivnosti navedenih iskaza u odgovarajućem kaznenom postupku, potrebno je istaknuti kako su tijekom istrage ispitan i svjedoci i to prvenstveno vojni policajci, uglavnom iz tadašnje zapovjedne strukture 72. bojne Vojne policije koji imaju sasvim druga i suprotna saznanja o Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu, koja međutim samo općenito potvrđuju obrane okrivljenika, ne ulazeći pri tome u iskazima u konkretne događaje i činjenice jer o njima i nemaju nikakvih saznanja, tako da sa sigurnošću možemo kazati kako ovi iskazi ničim nisu doveli u pitanje opstojnost navedene optužbe.

Tako svjedok **Zdravko Galić**, koji je tijekom 1992. godine bio zapovjednik 72. bojne Vojne policije govori o tome kako je formiran Vojni zatvor u «Lore» i da je to napravljeno jer se ukazala potreba za određenim prostorom za pritvaranje i zadržavanje hrvatskih vojnika zbog

različitih stegovnih i kaznenih postupaka. Upravnik zatvora postao je Tomislav Duić negdje početkom 1992., krajem ožujka ili početkom travnja 1992. Vjerojatno na prijedlog Tomislava Duića da je odredio i zamjenika upravnika zatvora, Tonća Vrkića. U zatvor su bili dovođeni ratni zarobljenici s Kupresa i Gabele, *ali isto tako i civili srpske nacionalnosti, posebice tijekom lipnja 1992. godine, kada je veći broj osoba trebao biti priveden, ali ih je upravnik zatvora u Bilicama odbio primiti, govoreći da nema mjesta*, zbog čega su te osobe i privedene u zatvor «Lora». Što se tiče događaja iz lipnja 1992., posebno ističe da ga je upravnik zatvora Tomislav Duić telefonom izvijestio kako je jedan pritvorenik pokušao bježati i da je iz pištolja ranjen prilikom bijega, pa je u svezi događaja Knežević i Bulović, suspendirao upravitelja zatvora Tomislava Dujića i stražare.

Svjedok *Tvrtko Pašalić*, tijekom 1992. godine obavljao je dužnost zamjenika zapovjednika 72. bojne Zdravka Galića. U svezi stanja u zatvoru kaže da je bilo uobičajeno, ali da mu ništa nije poznato vezano za smrt pritvorenika Bulovića i Kneževića. Dovodi u pitanje vjerodostojnost iskaza Marija Barišića jer negira s njim kontakt, kao i sa Miloradom Paićem, vezano za obilazak Vojnog zatvora «Lora», posebno ne bilo kakav njihov zadatka u svezi s tim.

Svjedok *Mihael Budimir* od konca 1992. godine, zapovjednik 72. bojne Vojne policije navodi kako je zatekao na dužnosti upravnika zatvora Tomislava Duića. Prostori u Vojnom zatvoru «Lora» bili su uredni i navodi da je bila samo «fama» o tome da se radi o drugom Auschwitzu, što naravno nije istina. Nema međutim osobnih saznanja vezano za smrt pritvorenika Bulovića i Kneževića, a isto tako ne zna zbog čega je smijenjen njegov prethodnik Zdravko Galić.

Nadalje, svjedoci *Boris Milas, Zlatko Čipčić, Luka Oršulić, Željko Maglov, Boris Rošić, Tadija Bokanović, Antonio Lekić, Nikola Krišto Zoran Doždor, Vedran Perišić, Mladen Tolušić, Mirko Čorić Josip Topić, Miroslav Karin, Zvezdan Sević, Ivan Bikić, Marko Buljan, Zvonko Abram, Damir Šimić, Zvonko Giljanović i Tanja Duić-Belobrajdić*, sve vojni policajci 72. bojne Vojne policije nemaju nikakvih osobnih saznanja o Vojnom zatvoru «Lora», osim da su tamo bili i zarobljenici i da se prema njima postupalo sukladno Ženevskim konvencijama. Posebno ništa osobno ne znaju vezano za događaje kojom prilikom su smrtno stradali Knežević i Bulović, osim što svjedok Željko Maglov tvrdi da su u to vrijeme Milorad Paić i Mario Barišić primali zapovjedi od Tvrtka Pašalića, a svjedok Tanja Duić-Belobrajdić da bi u «Lori» nekoliko puta vidjela Maria Barišića, a isto tako i Milorada Paića, s kojim je ovaj bio nerazdvojan, što je posebno interesantno za ocjenu vjerodostojnosti njihovih ranije citiranih iskaza.

Međutim, pored verbalnih dokaza, osnovanost ove optužnice i postojanje predmetnog kaznenog djela kojim su oštećenici fizički i psihički zlostavljali, mučeni i tjelesno kažnjavani, pa i usmrćeni proizlazi iz materijalnih dokaza i to zapisnika o obdukciji pok. Nenada Kneževića i pok. Gojka Bulovića, te nalaza i mišljenja liječnika-vještaka za oštećenika Đorđa Katića, zapisnik zatvorskog liječnika za Mirka Suška, Lazu Ostojića, Branka Borovića, Tomu Krivića, Radu Krivića, Uglješu Bulovića, Duška Galića i Jovu Prkuta, te njihova liječnička dokumentacija o povredama.

Tako *iz zapisnika o vanjskom pregledu i obdukciji mrtvog tijela pok. Nenada Kneževića* od 25. lipnja 1992. dr. Šimuna Anđelinovića, liječnika vještaka, proizlazi *kako je njegova smrt nasilna* i nastala kao posljedica obostrane akutne upale pluća koja se razvila kao

posljedica traume. Vanjskim pregledom i obdukcijom pronađene su oguljotine kože, krvni podlijevi lijevog oka, krvni podlijevi mekog oglavka, čeonno-tjemeno s desne strane, ispod tvrde moždanice zatiljno krvarenje unutar mekih moždanica, zatiljno u predjelu velikog i malog mozga, te otok mozga, koje predstavljaju tešku tjelesnu povredu i nastale su kao posljedica djelovanja tupo-tvrde sile. Isto tako vanjskim pregledom nađena je oguljotina lijevog lakta, lijevog koljena, desne potkoljenice, a obdukcijom još nagnječenje trbuha, krvni podlijevi potrbušnice s obje strane u bubrežnim ložama, nagnječenje glave gušterače, stanje poslije operacije trbuha zbog odstranjene desne strane debelog crijeva, uz to nagnječenje prsnog koša, prijelom od VII do X rebra s lijeve strane, te VII do IX rebra s desne strane, izljev u lijevo prsište, te obostrana akutna upala pluća. Pored toga, vanjskim pregledom na desnoj podlaktici, strijelna rana, a isto tako na desnoj potkoljenici, koje opisane ozljede su nastale djelovanjem projektila ispaljenog iz ručnog vatrenog oružja. *Obje strijeljne rane prolaze kroz tkiva i u osnovi predstavljaju lake tjelesne povrede.*

Isti zaključak da je i pok Gojko Bulović umro nasilnom smrću proizlazi iz *zapisnika o vanjskom pregledu i obdukciji mrtvog tijela pok. Gojka Bulovića* od 19. lipnja 1992. koju je sačinio dr. Šimun Anđelinović, liječnik-vještak. U njemu se naime navodi kako je *imenovani umro nasilnom smrću zbog zadobivenih višestrukih ozljeda* koje su dovele do smrtnog ishoda. Vanjskim pregledom i obdukcijom nađena su dva krvna podljeva u predjelu čela, krvnim podljevima mekog oglavka koji su nastali udarcima tupo-tvrđih sredstava. Pored toga, obdukcijom su nađeni krvni podljevi prsnog koša, trbuha, te desnog lakta koji su nastali udarcima tupo-tvrđih sredstava. Krvni podljevi na prsnom košu nastali su također djelovanjem tupo-tvrđog predmeta. Vanjskim pregledom i obdukcijom utvrđeni su višestruki prijelomi rebra i to od II do VII s lijeve strane i od VII do IX s desne strane, te krvni izljev u lijevo prsište, prijelom slabinske kralježnice, krvarenje potrbušnice oko oba bubrega, nagnječenje pluća i jetre, koje povrede čine cjelinu i predstavljaju tešku i po život opasnu tjelesnu povredu, koja je dovela do smrtnog ishoda.

S druge strane *iz nalaza i mišljenja sudskog vještaka dr. Jakova Jakše Ivanovića*, specijaliste – patologa, koji je po nalogu istražnog suca tadašnjeg Vojnog suda u Splitu *pregledao Đorđa Katića*, proizlazi kako je zadobio više raznovrsnih povreda, koje su uglavnom nanesene tupo-tvrđim predmetima, broj koji povreda je teško iskazati, ali mu je naneseno *više povreda koje su po svojoj prirodi lake, ali u sklopu predstavljaju teške povrede njegovog fizičkog stanja, posebno vodeći računa o podacima utvrđenim u anamnezi*, da se radi o razderotinama, krvnim podljevima, oguljotinama, otocima, kožnim podljevima, da se na prstima desne i lijeve ruke uočava više manjih krusta na mjestima gdje je prema navodima oštećenika puštana struja, krvnim podljevima 14, 15, 10 cm. Iz anamneze nalaza i mišljenja dr. Jakše Ivanovića za Đorđa Katića od 7. rujna 1992. proizlazi da su mu tijekom boravka u «Lori» puštali struju kroz prste, od čega se tresao i gubio svijest, da su ga prisiljavali da stane uz zid i da se ponašao kao da bere grožđe, a kada bi podigao ruke iznad glave da su ga udarali straga po leđima, naročito slabinama. Isto tako, da je doživljavao razne oblike ponižavanja, maltretiranja, izmrcvaren da je morao trčati po krugu, ulaziti u pasju kućicu i prisiljavali ga da laje, kao i na ustaški pozdrav.

Konačno, iz izvješća *Kliničkog bolničkog centra u Splitu od 21. listopada 1993.* ustanovljeno je kako je pregledom arhive iz 1992. ustanovljeno da je Đorđe Katić primio liječničku pomoć na tom Odjelu 28. kolovoza 1992. pod rednim brojem 11836, tijekom kojeg pregleda je ustanovljena udarno gnječna rana čeonog predjela glave koja ima značaj lake tjelesne ozljede.

Pregledom obavijesti Okružnog zatvora Split, odnosno uredujućeg zatvorskog liječnika dr. Mihovila Škovrlja proizlazi i da su *Mirko Sušak, Lazo Ostojić, Branko Borović, Tomo Krivić, Rade Krivić, Uglješa Bulović, Duško Galić i Jovo Prkut*, primljeni u Okružni zatvor u Splitu *sa vidljivim hematomima u većim površinama, krvnim podljevima, posebice u visini bubrega, a da dio njih osjeća zujanje i bol u ušima.*

Na kraju iz *protokola bolesnika od 13. srpnja do 26. kolovoza 1992.* utvrđeno je da je pod rednim brojem 11468 20. kolovoza Milosavu Katalini pružena pomoć kao neprijateljskom vojniku i to od strane dr. Nikolova, kojom prilikom da je konstatiran problem jednjaka i želuca, te je predložen pregled kod interniste.

Isto tako i druga dokumentacije pribavljena u spisu tijekom istrage potvrđuje ne samo vjerodostojnost iskaza do sada ispitanih svjedoka i to kako onih koji su sudjelovali na određeni način, posredno ili neposredno, u njenom sačinjavanju kao primjerice svjedoka Marija Barišića, tako i onih drugih svjedoka zbog kojih se je evidencija vodila omogućujući nam time ne samo kontrolu većeg dijela navedenih iskaza, nego i utvrđenja objektivnih obilježja predmetnog kaznenog djela, počevši od statusa počinitelja i oštećenika, pa do vremena izvršenja i temelja inkriminacije.

Tako iz pregleda smjena za razdoblje od 13. do 17. lipnja 1992. je razvidno koji su čuvari pripadali kojoj smjeni, pa se tako iz tog pregleda dade utvrditi kako su u prvoj smjeni bili Emil'o Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić, u drugoj smjeni Davor Perišić, Zlatko Sulejmanović i Tonći Perišić, trećoj smjeni Damir Perišić, Joško Pribudić i Viktor Perišić, te u četvrtoj smjeni Zoran Doždor i Boris Radošević. Isto tako upravnik zatvora da je bio Tomislav Duić, a nadzornik zatvora Tonći Vrkić. Pored toga da su u kontakt sa zatvorenicima dolazili i pripadnici Vojne policije Ivica Livaja, Boris Roščić, Luka Oršulić i Zvonko Giljanović, *te što je posebno važno, njihovi prijatelji i poznanici*, iz čega se dade zaključiti kako su bili u pravu svjedoci koji su dovodili u vezu baš čuvare iz određenih smjena, kao i to da su u zatvor mogli dolaziti i drugi koji nisu imali za to službenih potreba.

S druge strane iz Izvješća pomoćnika zapovjednika za IPD, satnika Mirka Čorića, upućenog načelniku Službe za IPD operativne zone Split od 21. rujna 1992., između ostalog stoji da je osnovna služba, Služba patroliranja bila mahom sastavljena od osoba koje su imale ili kriminalni dosje ili su bili poznati u gradu kao izbacivači u disco klubovima i barovima, čime se daje negativnu sliku pripadnika interventnog voda, očito i kao rezultat pomoćnika IPD-a prema tadašnjim događanjima u Vojnom zatvoru «Lora».

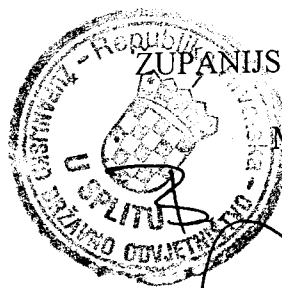
Konačno i pregled Izvješća Komisije o sigurnosnoj procjeni stanja u 2. Satniji 72. bojne Vojne policije od 4. listopada 1993., zatim zapovijedi načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske od 22. ožujka 1993., nalaz Komisije Ministarstva obrane Uprave vojne policije o stanju u 72. bojnoj Vojne policije od 31. svibnja 1993., prijedlog mjera Glavnog Stožera Hrvatske vojske i Ministarstva obrane od 3. lipnja 1993., zaključci Komisije GSHV-a Ministarstva obrane Uprave vojne policije od 18. lipnja 1993. i druga dokumentacija daju ocjenu stanja u 72. bojnoj Vojne policije Hrvatske vojske, kojoj je formacijski pripadao i Vojni zatvor «Lora» u Splitu, koje je tada tijekom 1992. godine očito bilo daleko od onog kakvim ga je nastojao prikazati dio svjedoka iz tadašnje zapovjedne strukture 72. bojne policije, a koje stanje je samo po sebi očito omogućilo i bilo temeljni kriminogeni faktor kriminalnih postupanja, naravno samo manjeg dijela

pripadnika vojne policije u Vojnom Zatvoru «Lora» u Splitu.

Što se pak tiče statusa oštećenika ovog kaznenog predmeta a u svezi pravne kvalifikacije navedenih učina, neprijeporno je kako se radi o civilnom stanovništvu i građanima Republike Hrvatske s prebivalištem na širem području Splita koji po nijednom osnovu nisu mogli i trebali biti zatočeni u Vojnom zatvoru «Lora» u Splitu.

Zbog toga, a i svega do sada navedenog nalazim kako iz materijala spisa proizlazi utvrđenim da se postupanje okrivljenika **Tomislava Duića, Tonća Vrkića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Davora Banića, Emilia Bungura, Ante Gudića i Anđelkao Botića** može označiti kao osobito teško nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu, a djelo u konkretnom slučaju neprijeporno obuhvaća smrt, teške tjelesne ozljede ili teško narušavanje zdravlja ljudi, mučenje i nečovječno postupanje, pri čemu okrivljenici neposredno kao vojnici krše načela i pravila međunarodnog prava koja su opće priznata i koja se moraju primjenjivati u svim oružanim sukobima, pa tako i u našem Domovinskom ratu, jer su sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica zatočeni u Vojnom zatvoru «Lora» kao civilne osobe zaštićene međunarodnim ratnim pravom pa su se okrivljenici bili dužni pridržavati ratnih zakona i običaja temeljem Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata i dopunskim Protokolima I i II. kojima se u izreci opisane povrede međunarodnog prava, izričito proglašavaju ratnim zločinima, što nam onda nesumnjivo daje pravo na zaključak kako su počinili kazneno djelo protiv čovječnosti međunarodnog prava ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, označeno u članku 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske («Narodne novine» br. 31/93), pa se ova optužnica ukazuje opravdanom i na Zakonu osnovanom.

Što se pak tiče prijedloga da se nad okrivljenicima Tomislavom Duićem, Tonćem Vrkićem, Miljenkom Bajićem, Josipom Bikićem, Davorom Banićem, Emiliom Bungurom, Antom Gudićem i Anđelkom Botićem produlji pritvor temeljem članka 102. stavak 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku, isti se također ukazuje opravdanim, *jer okolnosti predmetnog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske su takvog intenziteta da predstavljaju posebnu tešku okolnost djela, prvenstveno iz razloga što su se počinitelji raznim nečovječnim sredstvima služili u zlostavljanju i maltretiranju civilnih osoba koje nisu sudjelovale u ratnim djelovanjima, što postupanje okrivljenika daje takav karakter i značaj da opravdava njihovo daljnje zadržavanje u pritvoru zbog posebno teških okolnosti djela.* Naravno, u odnosu na okrivljenika pod 1. Tomislava Duića, prijedlog da temeljem članka 102. stavak 1. točka 1. Zakona o kaznenom postupku, bude produljen pritvor, posebice se ukazuje opravdanim *jer je okrivljenik od početka ovog kaznenog postupka u bijegu i nedostupan je državnim i pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.*

Mladen Bajić